

Talouden sopeuttamisohjelma

Kaupunginhallitus 25.09.2023 § 250
1873/00.02.01/2023

Valmistelija: Henkilöstöjohtaja Maaru Seikola
etunimi.sukunimi(ät)uusikaupunki.fi

Yleisesti kaupungin taloustilanteesta

Uudenkaupungin kaupungin talous, kuten kuntien talous yleisesti, on tiukentumassa vuodesta 2024 alkaen. Kaupungin palvelut tuotetaan FCG:n tekemän taloustilastoihin pohjautuvan vertailun mukaan edullisemmin kuin koko maassa keskimäärin tai vastaavan kokoisissa kunnissa. 292 kunnan joukossa vain 56 kuntaa tuotti palvelut Uuttakaupunkia edullisemmin. Nämä kunnat ovat useimmiten pinta-alaltaan pieniä ja monesti lähellä isoja keskuskaupunkeja. Uudenkaupungin taloutta on hoidettu hyvin; kaupungin taseen kertynyt ylijäämä tilinpäätöksessä 2022 on 17,8 milj. euroa. Kuntatalouden yleinen tilanne kuitenkin vaikeutuu ja myös Uudenkaupungin kaupungin talous on tiukentumassa vuodesta 2024 alkaen. Kuntarahoituksen ennusteen mukaan 80 % kunnista tekee vuonna 2024 joko nollatuloksen tai jää alijäämäiseksi. Kuntien toimintakate eli tulojen ja menojen erotus heikkenee.

Uudenkaupungin kaupunginvaltuusto on 12.12.2022 hyväksynyt kaupungin vuoden 2023 talousarvion ja vuosien 2023–2025 taloussuunnitelman. Vuosien 2024–2026 raami poikkeaa hyväksytystä taloussuunnitelmasta erityisesti valtionosuuksien ja henkilöstömenojen osalta ja lisäksi A-sairaalan siiven ja terveyskeskuksen purku on siirretty vuodelle 2025. Valtionosuudet ovat 1,3 miljoonaa euroa pienemmät (lähinnä lisäleikkaus kunnilta hyvinvointialueille, perustuu kuntien sote-menojen kasvuun) kuin taloussuunnitelmassa ja henkilöstömenot 1,1 miljoonaa euroa isommat kuin syksyllä 2022 arvioitiin (työehtosopimuksen perälaudan vaikutus).

Uudenkaupungin kaupungin (kaupunki ja liikelaitokset) tuloslaskelma on kaupunginhallituksen 14.8.2023 antaman suunnittelukehyksen mukaan vuonna 2024 yhteensä 424 000 euroa ylijäämäinen, mutta luvut tulevat vielä muuttumaan valmistelun edetessä. Vuodet 2025–2026 ovat alijäämäisiä, ja niiden taloutta on tarkasteltava erikseen.

Koska noin 2,8 miljoonan euron kertaluonteiset erät siirtyvät vuodelta 2024 vuodelle 2025, tuloveroprosenttiin esitetään 0,49 %-yksikön ei 0,99 %-yksikön korotusta (veroprosentti 8,60), vuonna 2024. Taloussuunnitelmassa 2023–2025 korotustarpeeksi arvioitiin 0,99 %-yksikköä. Taloussuunnitelmavuonna 2025 veroprosentin lisäkorotustarpeen ennakoidaan olevan +0,50 %-yksikköä (veroprosentti 9,10).

Talouden sopeuttamisohjelman käynnistäminen

Taloussuunnitelman suunnittelukehysratkaisussa todetaan, että kustannusten hallinta edellyttää kykyä ja halua ideoida ja esittää ennakkoluulottomasti uusia toimintamalleja. Kuntien talouteen kohdistuvista epävarmuustekijöistä ja Uudenkaupungin kaupungin alijäämäiseksi ennustetusta tuloksesta (vuodesta 2025 alkaen) johtuen kaupungissa on tarve käynnistää talouden sopeuttamisohjelma. Sopeuttamisohjelman keinoin pyritään löytämään ratkaisuja veronkorotustarpeen vähentämiseksi. Sopeuttamisohjelmassa tulee tarkastella kaupungin toimintoja ja rakennetta ja etsiä aktiivisesti erilaisia keinoja talouden sopeuttamiseksi. Sopeuttamisohjelmassa tulee kartoittaa mm. tilankäytön tehostamisen tai toimitiloista luopumisen mahdollisuuksia, tulojen kasvattamisen mahdollisuuksia, toiminnan uudelleen organisoinnin mahdollisuuksia sekä palvelujen tai palveluverkon supistamisen tai palvelujen ulkoistamisen mahdollisuuksia.

Työtehtävien uudelleen organisointi

Sosiaali- ja terveyspalveluiden liikkeen luovutuksen yhteydessä tarkasteltiin kuntiin jäävät työtehtävät. Pääsääntöisesti henkilöstö, joiden tosiasiallisista työtehtävistä vähintään puolet kohdistui sosiaali- ja terveydenhuollon työhön tai näiden tukitehtäviin, siirtyi liikkeen luovutuksessa hyvinvointialueen palvelukseen. Joitain yksittäisiä työtehtäviä, joita ei esim. eläköitymisen takia sisällytetty siirtoon, tai joissa työtehtävät vähenivät merkittävästi sote-muutoksesta johtuen, järjesteltiin hallinto- ja elinvoimapalveluissa uudelleen kevään 2023 aikana. Lisäksi joitain vakansseja on jätetty täyttämättä ja töitä on työyksiköissä ja palvelualueilla, kuten esimerkiksi kaupunkisuunnittelussa, organisoitu uudelleen siten, että järjestelyillä on saavutettu tai saavutetaan lähivuosina säästöjä henkilöstökuluissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin liittyvät työtehtävät siirtyivät kunnilta hyvinvointialueille, mutta kunnan vastuulle jääneissä palveluissa tai niitä toteuttavissa työtehtävissä vähennystä ei ole tapahtunut, vaan kuntien veloitteiden lisääntymisestä johtuen työ lisääntyy jossain määrin tulevaisuudessa. Vuosina 2024–2026 kaupungin palveluksesta eläköityy ennusteen mukaan 55 henkilöä. Henkilöstön tehtävänkuvia ja työnjaon kriittistä tarkastelua ja tehtävien uudelleen organisoinnin mahdollisuuksien kartoittamista tulee jatkaa osana talouden sopeuttamisohjelmaa.

Tilankäytön tehostaminen ja toimitilojen tarkastelu

Sopeuttamisohjelmassa pyritään saavuttamaan kustannussäästöjä mm. tilankäyttöä tehostamalla tai toimitiloista luopumalla. Muutos toteutetaan nykyaikaisilla työympäristöratkaisulla, kuten yhdistämällä työtiloja sekä ottamalla käyttöön yhteiskäyttöhuoneita ja vähentämällä näin henkilökohtaisessa käytössä olevien

työhuoneiden määrää. Työtiloja koskevat välttämättömät muutokset (esim. hiljaisten työtilojen edellyttämät ratkaisut sekä soveltuvat kalusteet) aiheuttavat lisäkustannuksia, mutta kustannussäästöjä on mahdollista saavuttaa pidemmällä aikavälillä vapauttamalla työtilaa muuhun käyttöön. Vapautuneisiin työtiloihin on mahdollista sijoittaa kaupungin muissa kiinteistöissä työskentelevän henkilöstön työhuoneita ja siten luopua joistakin vuokratiloista. Vuodesta 2025 alkaen julkisten työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisvastuu siirtyy TE-toimistoilta kunnille, mikä lisää työtilojen tarvetta laskennallisen arvion mukaan Uudessakaupungissa n. kymmenelle hengelle. Säästöä on mahdollista saavuttaa sijoittamalla TE-palveluiden henkilöstö Mörnestä vapautuviin tiloihin sen sijaan, että työtila vuokrattaisiin ulkopuoliselta taholta. Lisäksi talouden sopeuttamisohjelmassa kartoitetaan mahdollisuuksia luopua joistakin toimitiloista.

Palvelujen järjestämisen vaihtoehdot ja palveluverkon laajuus

Osana talouden sopeuttamisohjelmaa tarkastellaan lisäksi yhtiöittämisen tai ulkoistamisen vaihtoehtoja. Mm. palkkahallinnon ulkoistamisen selvitys on kaupungin organisaatiossa jo käynnistetty, mutta lisäksi tulee selvittää esim. taloushallinnon, kiinteistöhuollon, puhtaanapidon tai ruokapalveluiden järjestämisen vaihtoehtoja. Huomioiden, että monet palvelut on FCG:n talousanalyysin mukaan tuotettu Uudessakaupungissa verrokkikuntia edullisemmin, ei ulkoistamalla tai yhtiöittämällä varsinaisesti oleteta saavutettavan kustannussäästöjä, vaan ennemminkin rakenteellisia muutoksia palvelutuotantoon.

Taloussuunnitelman suunnittelukehysissä on jo karsittu ostopalveluita. Sopeuttamisohjelmassa tulee aktiivisesti etsiä lisää mahdollisia säästökohteita ja selvittää, mitä ostopalveluita voidaan edelleen vähentää. Vain välttämättömät investoinnit voidaan toteuttaa taloussuunnitelmakaudella.

Osana talouden sopeuttamisohjelmaa kartoitetaan palveluverkon tarvetta ja oikeaa laajuutta. Esimerkiksi kasvun ja oppimisen palveluissa oppilasmäärät vähentyvät jo taloussuunnitelmakauden aikana vuodesta 2025 lukien. Oppilasmäärien laskiessa nykymuotoisen palveluverkoston tarve pienenee ja kustannussäästöjä on mahdollista saavuttaa rakenteellisilla muutoksilla.

Talouden sopeuttamisohjelman mahdolliset vaikutukset henkilöstöön

Talouden sopeuttamisohjelman toimenpiteillä voi alustavien arvioiden mukaan olla vaikutusta henkilöstöön. Kuntien yhteistoimintalain 4§ mukaisesti yhteistoiminnassa tulee käsitellä mm. henkilöstön asemaan merkittävästi vaikuttavat muutokset työn organisoinnissa tai kunnan palvelurakenteessa sekä palvelujen uudelleen järjestämisen periaatteet, mikäli asialla voi olla olennaisia henkilöstövaikutuksia.

Mikäli organisaatiossa tapahtuvat rakenteelliset muutokset johtavat työn vähentymiseen tai tehtävien uudelleen organisointi edellyttää toimenpiteitä, jotka saattaisivat johtaa irtisanomiseen, osa-aikaistamiseen tai lomauttamiseen, tulee yhteistoimintaneuvottelu käynnistää kuntien yhteistoimintalain 7§ edellyttämällä tavalla. Yhteistoimintaneuvottelu tulee lain mukaisesti käydä siinä vaiheessa, kun työnantaja harkitsee toimenpiteitä, jotka voivat johtaa yhden tai useamman työsuhteen/virkasuhteen irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen taloudellisilla tai tuotannollisilla perusteilla.

Talouden sopeuttamisohjelman ensisijainen tavoite on löytää kustannussäästöjä muilla keinoin, kuin työvoiman käyttöä vähentämällä. Työnantajan tulee kuitenkin varautua siihen, että talouden sopeuttamisohjelman toimenpiteet saattavat johtaa irtisanomisiin, osa-aikaistamisiin tai lomautuksiin taloussuunnitelmakauden aikana. Taloudellisista, tuotannollisista ja toimintojen/tehtävien mahdollisesta uudelleenjärjestelystä johtuvista syistä aiheutuvien henkilöstövähennysten arvioidaan kohdistuvan yhteensä enintään yhdeksään (9) henkilöön.

Talouden sopeuttamisohjelman laatimiseksi organisaatiossa on tarpeen käynnistää yhteistoimintaneuvottelu. Yhteistoimintaneuvottelun päätyttyä talouden sopeuttamisohjelman suunnitelma esitellään kaupunginhallitukselle päätöksentekoa varten.

Esittelijä: Kaupunginjohtaja Atso Vainio

Päätösehdotus: Kaupunginhallitus päättää käynnistää talouden sopeuttamisohjelman laadinnan sekä yhteistoimintaneuvottelut henkilöstön kanssa toimintojen/tehtävien mahdollisen uudelleenjärjestelyn suunnittelun aloittamiseksi.

Keskustelun kuluessa Janne Sjölund esitti, että pohjaehdotukseen tehdään seuraava lisäys: ” Esitän, että yhteistoimintalain mukaisia yt-neuvotteluita aloitetaan vain yhteistoimintalain 4§ osalta, Yhteistoimintalain mukaisia tuotannollisia ja taloudellisia perusteita ei pykälän 7 osalta tässä vaiheessa ole.”

Merja Koski kannatti Sjölundin esitystä

Seppo Nikula teki seuraavan esityksen asian palauttamisesta uuteen valmisteluun: ” Esitän, että yhteistoimintaneuvottelut aloitetaan lain 7 §:n 2 momentin mukaisin lähtökohdin, mikä edellyttää asian palauttamista valmisteluun siten, että kaupunginhallitukselle ja edelleen henkilöstöryhmien edustajille esitetään kirjallisen neuvotteluesityksen lisäksi 7 §:n 2 momentin edellyttämät tiedot ja tavoitteet kirjallisina.”

Johanna Jääskeläinen kannatti Nikulan esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että keskustelun aikana oli tehty kannatettu esitys asian palauttamisesta valmisteluun, joten oli äänestettävä. Äänestysmenettelyksi hyväksyttiin sähköinen äänestys. Ne, jotka kannattivat asian käsittelyn jatkamista äänestivät jaa ja ne, jotka kannattivat asian palauttamista uuteen valmisteluun Seppo Nikulan esityksen mukaisesti äänestivät ei.

Kaupunginhallitus päätti äänin 6-4 jatkaa asian käsittelyä. Äänestysluettelo liitteenä.

Keskustelun jatkuttua Laura Kontu teki seuraavan vastaesityksen: "Kaupunginhallitus päättää käynnistää talouden sopeuttamisohjelman laadinnan sekä yhteistoimintaneuvottelut henkilöstön kanssa toimintojen/tehtävien mahdollisen uudelleenjärjestelyn suunnittelun aloittamiseksi. Sopeuttamisohjelman ja yhteistoimintaneuvotteluiden pohjana on koko talouden suunnitelmakausi vuosille 2024-2026, jossa kunnan tuloverotuksen korotustarve on enintään 0,49%. Sopeuttamisohjelma laaditaan tämän pohjalle ja sopeuttamistoimia etsitään yhteistoimintaneuvotteluissa yhdessä henkilöstön kanssa niin tilojen käytöstä, kiinteistöistä kuin henkilöstömenoistakin."

Veli-Matti Virtanen kannatti Kontun esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että asian käsittelyn aikana oli tehty kaksi kannatettu muutosesitystä, joten oli äänestettävä. Ensimmäisessä äänestyksessä olivat vastakkain Janne Sjölundin ja Laura Kontun tekemät muutosesitykset. Äänestysmenettelyksi hyväksyttiin sähköinen äänestys. Ne, jotka kannattivat Sjölundin esitystä äänestivät jaa ja ne, jotka kannattivat Kontun esitystä äänestivät ei.

Suoritetussa äänestyksessä annettiin 4 jaa-ääntä, 5 ei-ääntä ja 1 tyhjä. Äänestysluettelo liitteenä. Äänin 5-4, 1 tyhjä Laura Kontun tekemä esitys eteni seuraavaan äänestykseen pohjaehdotusta vastaan.

Seuraavassa äänestyksessä ne, jotka kannattivat pohjaehdotusta äänestivät jaa ja ne, jotka kannattivat Laura Kontun esitystä äänestivät ei. Suoritetussa äänestyksessä annettiin 4 jaa-ääntä, 5 ei-ääntä ja 1 tyhjä. Äänestysluettelo liitteenä.

Päätös:

Kaupunginhallitus päätti äänin 5-4 (1 tyhjä) Laura Kontun ehdotuksen mukaisesti, että "kaupunginhallitus päättää käynnistää talouden sopeuttamisohjelman laadinnan sekä yhteistoimintaneuvottelut henkilöstön kanssa toimintojen/tehtävien mahdollisen uudelleenjärjestelyn suunnittelun aloittamiseksi. Sopeuttamisohjelman ja yhteistoimintaneuvotteluiden pohjana on koko talouden suunnitelmakausi vuosille 2024-2026, jossa kunnan tuloverotuksen korotustarve on enintään 0,49%. Sopeuttamisohjelma laaditaan tämän pohjalle ja sopeuttamistoimia etsitään yhteistoimintaneuvotteluissa yhdessä henkilöstön kanssa

niin tilojen käytöstä, kiinteistöistä kuin henkilöstömenoistakin".

Janne Sjölund, Merja Koski, Kari Koski, Li Grönlund ja Seppo Nikula jättivät päätökseen eriävän mielipiteen.

Seppo Nikula esitti eriävälle mielipiteelle seuraavan perustelun: "kumpikaan ehdotus ei ole riittävä eikä siten yhteistoimintalain mukainen".

Merkittiin, että tekninen johtaja Jari Nikkari ja henkilöstöjohtaja Maaru Seikola poistuivat kokouksesta klo 20:54 tämän asian käsittelyn jälkeen.

Äänestystiedot

Asian käsittelyn jatkaminen Jaa / Asian palauttaminen (Nikulan esitys) Ei / Tyhjä

Pohjaehdotus Jaa / Esitys Kontu Ei / Tyhjä

Esitys Sjölund Jaa / Esitys Kontu Ei / Tyhjä